

කුසල මුල් සහ අකුසල මුල්.

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

සහ

පූජ්‍ය පලුගස්වැවේ සද්ධාතිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ

කුසල මුල් සහ අකුසල මුල්.

කුසල මුල් සහ අකුසල මුල්.

2020.03.28 වැනි දින

පවත්වන ලද

ධම් සාකච්ඡාවකි.

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

සහ

පූජ්‍ය පලුගස්වැවේ සද්ධාතිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ

2020.03.28 දේශනය

සුඡා පලුගස්වැවේ සද්ධාතිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස.

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස.

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස.

අති ගෞරවණීය, සද වැද්දීම, පූජනීය පින්වත් මහා සඞ්ඝරත්නයෙන් අවසර යි. ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි.

මුලින් ම මතක් කරන්නට ඕනේ, ගෞරවණීය අපේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ ඉල්ලීම මත බොහෝම කෙටි කාලයකින් තමයි මේ සූත්‍ර දේශනාව තෝරාගත්තේ. මම හැකිතරම් උත්සාහවත් වෙනවා මේ සූත්‍ර දේශනාවේ තිබෙන දහම් කරුණු ඔබට මතක් කරන්නට. සූත්‍ර දේශනාව නම් ස්වභාවයෙන් ටිකක් දිග යි. නමුත් කෙටි කරලා ගත්තහම අර්ථය කොහොම ද එන්නේ කියන එක පිළිබඳව විස්තර කරලා දෙන්නට උත්සාහවත් වෙන්නම්.

සංයුත්ත නිකායේ, සලායතනික වග්ගයේ, ගාමණි සංයුක්තයේ, ගාමණි වර්ගයේ, **සංඛධම්ම**¹ කියලා සූත්‍ර දේශනාවක් තියෙනවා. මේ සූත්‍ර දේශනාව දේශනා කරන්නට හේතුවුණේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නාලඤ්ච සමීපයේ, පාචාරික අඹවනයේ

¹ බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය- සංයුත්තනිකාය 4 – 574වැනි පිටුව

වැඩිවාසය කරන අවස්ථාවේ නිගන්ද්‍යතාවයන්ගේ ශ්‍රාවකයෙක් හිටියා අතිබන්ධකපුත්තගාමිණී කියලා. මේ ගාමිණී බුදුරජාණන් වහන්සේ ලඟට ඇවිල්ලා, ඒ දක්වන්නට තියෙන ගෞරවයන් දක්වලා, එකත්පසෙක වාඩිවෙලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ සමග සතුටු සාමිවියේ යෙදුනහම, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාමිණීගෙන් ප්‍රශ්නයක් අහනවා.

“ගාමිණිය, නිගන්ද්‍යතාවයන් කෙසේ නම් ශ්‍රාවකයන්ට ධර්මය දේශනා කරනවා ද” කියලා ප්‍රශ්නයක් අහනවා. එතකොට මේ ගාමිණී උත්තරයක් දෙනවා, “වහන්ස, නිගන්ද්‍යතාවයන් තමන්ගේ ශ්‍රාවකයන්ට මෙන්ම මේ විදියට ධර්මයක් දේශනා කරනවා. යම් කිසි කෙනෙක් පර පණ නසත් ද, ඒ සියලු දෙනා අපායට යන්නෝ ය. නිරයට යන්නෝ ය. යම්කිසි කෙනෙක් නුදුන් දැ ගන්නෝ ද, ඒ සියලු දෙනා අපායට යන්නෝ ය. නිරයට යන්නෝ ය. යම්කිසි කෙනෙක් කාමයෙහි වරදවා හැසිරේ ද, ඒ සියලු දෙනා අපායට යන්නෝ ය. නිරයට යන්නෝ ය. යම්කිසි කෙනෙක් මුසාවාද බෙණේ ද, ඒ සියලු දෙනා අපායට යන්නෝ ය. නිරයට යන්නෝ ය. යමක් බහුලකොට වෙසේ නම් එයින් එයින් නිරයට ම පමුණුවනු ලැබේ ය කියලා නිගන්ද්‍යතාවයන් තමන්ගේ ශ්‍රාවකයන්ට මෙසේ ධර්මය දේශනා කරනවා” කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ දී මේ ගාමිණී මතක් කරනවා.

ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාමිණීගෙන් විමසනවා, “ගාමිණී, යමක් බහුලකොට වෙසේ නම්, එයින් පමුණුවනු ලැබේ ය යි මෙසේ ඇති කල්හි නිගන්ද්‍යතාවයන්ගේ වචනය පරිදි කිසිවෙක් අපායට යන්නෙක්, නිරයට යන්නෙක් නො වන්නේ ය” කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අදහසක් දේශනා කරනවා.

මෙන්න මේ අර්ථය වූට්ටක් අපි ගනිමු. මේ ගාමිණී ඇවිල්ලා මතක් කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේත් එක්ක සාකච්ඡාවේ දී, නිගන්ධනාථපුත්ත තමන්ගේ ශ්‍රාවකයන්ට මතක් කරනවා කියලා, යම් කෙනෙක් සත්ඤ්‍ය සාත්‍යය කරනවා නම්, ඒ කියන්නේ, පර පණ නසනවා නම්, ඒ සියලුම දෙනා, අපායට ම යනවා, නිරයට ම යනවා කියලා. ඒ වාගේ ම සොරකම් කරනවා නම්, කාම මිථ්‍යාවාරයේ යෙදෙනවා නම්, බොරු කියනවා නම්, මේ විදියට මේ සිල්පද ටික කඩාගන්නවා නම් යම් කෙනෙක්, ඒ කෙනා අපායටත්, එහෙම නැතිනම් නිරයට ම යනවා කියලා අදහසක් පෙන්නනවා. ඒ අදහසත් එක්ක ම තව මතයක් ඉදිරිපත් කරනවා, යමක් බහුලකොට වෙසේ නම්, ඒ කියන්නේ යමක් බහුලව කරනවා නම්, ඒක නිරන්තරයෙන් කරනවා නම් එයින් එයින් නිරයට පමුණුවනු ලැබේ කියලා පෙන්නනවා. ඒ කියන්නේ යමක් බහුලව කළොත් තමයි අපායට යන්නේ කියලා පෙන්නනවා.

එතැන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ ගාමිණීගෙන් අහනවා, “යමක් බහුලකොට වෙසේ නම්, එයින් පමුණුවනු ලැබේ කියලා, නිරයට ම පමුණුවනවා කියන අර්ථය මේ නිගන්ධනාථපුත්ත කියනවා නම්, අපායට යන කෙනෙක්, නිරයට යන කෙනෙක් නො වන්නේ ය” කියලා. “එහෙම නම් නිරයට යන කෙනෙක්, අපායට යන කෙනෙක් සොයාගන්න ලැබෙන්නේ නැහැ නේ ද” කියලා.

එතකොට ගාමිණී අහනවා, “එහෙම කියන්නේ ඇයි?” කියලා. “යම් ඒ පුරුෂයෙක් පර පණ නසා ද”, ඒ කියන්නේ ඔන්න යම් පුරුෂයෙක් සත්ඤ්‍ය සාත්‍යයක් කරනවා ද, “ඒ රූ හෝ දහවල් හෝ කල් නො කල් ගෙන හෝ යම් කලෙක හෝ පර පණ නසා ද”, -ඒ කියන්නේ යම් වේලාවක රූක හෝ සතුන් මරණවා නම්, දහවල් හෝ සතුන් මරණවා නම්, නොයෙක්

නොයෙක් වේලාවන්වලදී සතුන් මරණවා නම්- පරපණ නසත් ද, හේ යම් කලෙක හෝ පර පණ නො නසා ද, එයින් කවර කලක් උදවැඩි ද කියලා අහනවා. ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාමිණීගෙන් අහනවා, “යම් කෙනෙක් සතුන් මරණ කාලය ද දවසට වැඩි, සතුන් නො මරා ඉන්න කාලය ද දවසක් තුළ වැඩි?” කියලා.

එතකොට හොඳට කල්පනා කර බලන්න අපට, දැන් අපි හිතමුකෝ ඔන්න දවසට ම සතුන් කිහිප දෙනෙක් මරණවා වෙන්න පුළුවන්. හැබැයි දවස පුරාවට ම, පැය විසිහතර පුරාවට ම සතුන් මරමින් ම, බහුල වශයෙන් ම මේ දේ කර කර, කර කර, හිටියොත් තමයි, අර කියන විදියට බහුලව කරපු කෙනා තමයි අපායට, නිරයට යන්නේ කියලා.

නමුත් ඉඳලා හිටලා සතෙක් මරණ, එහෙම නැතිනම් දවසකට සතෙක් දෙන්නෙක් මරණ කෙනෙක් වගේ ගත්තහම, ඒ කෙනා දවසේ වැඩි කාලයක් සතුන් නො මරා ඉන්න එක තමයි කරලා තියෙන්නේ. බහුලව කරලා තියෙන දේ. සොරකම් නො කර හිටපු එක තමයි බහුලව කරලා තියෙන්නේ. කාමයෙහි වරදවා නො හැසිරිවිච එක තමයි බහුලව කරලා තියෙන්නේ. මේ විදියට අර්ථය ගත්තොත්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්නනවා, බහුලව කරපු දේට අනුව නම් එයා අපායට යන්නේ, නිරයට යන්නේ, එහෙනම් සතුන් මරපු ප්‍රමාණයට වඩා සතුන් නො මරා හිටපු ප්‍රමාණය, බහුලව කරපු ප්‍රමාණය වැඩි යි. ඒ කියන්නේ නො මරා හිටපු කාලය වැඩි යි. ඒ නිසා අපායේ යන කෙනෙක්, නිරයට යන කෙනෙක් සොයාගන්නවත් ලැබෙන්නේ නැහැ කියලා.

“ගාමිණී, ඒ කිමැ යි හැඟෙයි ද? ගාමිණී, ඒ පුරුෂයෙක් නො දුන් දේ ගන්නේ නම් කියලා මේ විදියට, ඒ කියන්නේ පර

පණ නසන පිළිබඳවත්, සොරකම් කරන එක පිළිබඳවත්, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන එක පිළිබඳවත්, බොරු කියන එක පිළිබඳවත්, මේ විදියට මේ සිල්පදයන් පිළිබඳව එකක් එකක් ගානේ, පෙන්නලා, අර තකියෙන් ඉදිරිපත් කරන අර අදහසට ම පෙන්නලා, එහෙම බහුලව කරනුයේ බහුලව කළොත් තමයි නිරයට යන්නේ කියලා පෙන්නන අර්ථය ම බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙ තැන දී බණ්ඩනය කරනවා. මොකද, සත්ඤ්ඤා ඝාතනය, සොරකම් කිරීම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම, බොරු කීම, කියන මෙන් මේ කාරණාවලින් වැළකී ඉන්න කාලය, ඒක බහුල වශයෙන් පවතින කාලය තමයි දවසකට ගත්තහම වැඩි කියලා අර්ථයක් පෙන්නලා.

“ගාමිණී, මෙහි ඇතැම් ශ්‍රාවකයෙක් මෙබඳු වාද ඇත්තේ ය. යම් යම් පාර්ශ්වවල මෙබඳු වාද තියෙනවා. මෙබඳු දෘෂ්ඨි තියෙනවා. යම් කිසි කෙනෙක් පර පණ නසන් ද, ඒ සියලුම දෙනා අපායට යන්නේ ය කියලා. නිරයට යන්නේ ය කියලා.” ඒ කියන්නේ යම් කෙනෙක් සතුන් මරණවා නම් ඒ කෙනා අනිවායථියෙන් ම අපායට යන්නේ ය. නිරයට යන්නේ ය කියලා. යම් කිසි කෙනෙක් නො දුන් දැ ගනින් ද, ඒ සියලුම දෙනා අපායට ම යා යුතු යි. නිරයට ම යා යුතු යි කියලා. මේ විදියට කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙයි ද, යම් කෙනෙක් මුසා බස් කියනවා ද, මේ කෙනා අනිවායථියෙන් ම අපායට ම යා යුතු යි. එහෙම නැති නම් නිරයට ම යා යුතු යි කියලා මෙන් මේ විදියට යම් යම් ශාස්තෘවරු නොයෙකුත් වාද ඇතිකර දේශනාවන් සිද්ධ කරනවා කියලා පෙන්නනවා.

ඊට පස්සේ ශ්‍රාවකයෝ මෙන් මේ අදහසට බොහෝ සේ පැහැදෙනවා. ඒ නිසා ඒ අය පැහැදිලා, පර පණ නසන අය එයින් මිදිලා, සොරකම් කරන එකෙන් මිදිලා, ඒ විදියට ඒ පස් පව්, එහෙම නැතිනම් ඒ සත්ඤ්ඤා ඝාතනයෙන් සොරකම්

කිරිමෙන් ආදී මේ දේවල්වලින් වැලැකිලා ඉන්නවා. හැබැයි මේ අය වැලැකිලා හිටියත් මේ අය වැලැකිලා ඉන්නේ අර සතුන් මැරුවොත් අනිවායඪයෙන් ම අපායේ යනවා කියන කාරණාව විශ්වාස කරලා යි.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා, “ඒ අය සතුන් නො මරා හිටියත් ඒ කියන දිට්ඨිය මුල්කරගෙන ඒ අය අපායේ යන එක වලක්වන්න බැහැ” කියලා. ඒක හරියට පෙන්නනවා, යමක්, යම් බරක් අතට අරගෙන, එය බැහැර කරන්නේ නැතුව කරේ තියාගෙන ඇවිල්ලා, ඒක යම් වෙලාවක නම් බසාලන්නේ, බිම තියන්නේ අන්න ඒ වාගේ ක්ෂණයකින් ම ඒ කෙනා නිරයේ උපදිනවා, අපායේ උපදිනවා කියලා. මොකද ඒකට හේතුව විදියට පෙන්නනවා ඒ කෙනා දරන මිත්‍යාදෘෂ්ඨිය නිසා යි.

නමුත් මේ විදියට සිල් පදයන් තුළ පෙන්නලා ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ආපසු ගාමිණීට ආමන්ත්‍රණය කරනවා, “ගාමිණිය, අර්හත් වූ, සම්මාසම්බුධ වූ, විජ්ජාවරණසම්පණ්ණ වූ, සුගත වූ, ලෝකවිදු, අනුත්තර, පුරිසදම්මසාරථී වූ, දෙව මිනිසුන්ට ශාස්තෘ වූ, බුධ වූ, භගවත් වූ තථාගතයන් වහන්සේ මේ ලෝකයේ උපදි යි”. ඔන්න මේ විදියේ මතවාදයන් තියෙන, මේ විදියේ දර්ශනයන් ඉදිරිපත් කරපු කාලයක අපේ ලොවුතුරා සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ලෝකයේ උපදිනවා. උන්වහන්සේ ත් නන් අයුරින් ම, ඒ කියන්නේ නොයෙක් ආකාරයෙන් පණිවාදයට ගරහණවා. ඒ කියන්නේ සත්ත්ව ඝාතනයට ගැරහීමක් කරනවා. වෙසෙසින් ගරහනවා. බොහෝ සේ ගරහනවා. පණිවාදයෙන් වැලැකේය යි කියා බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා දේශනා කරනවා සත්ත්ව ඝාතනයෙන් වලකින්න කියලා. සොරකමත් ඒ විදියට ම, සොරකමට ත් ගරහනවා, දූඪ ලෙස ගරහනවා, ඒ වාගේ ම සොරකමින් වළකින්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. කාමයේ වරදවා

හැසිරීමටත් ගරහනවා. දැඩි ලෙස ගරහනවා, කාමයේ වරදවා හැසිරීමෙන් වළකින්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ත් පනවනවා. මුසාවාදයටත් එහෙම ම යි. මුසාවාදයටත් ගරහනවා. වෙසෙසින් ගරහනවා. මුසාවාදයෙන් වළකින්න” යි කියලා ත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

එතකොට මේ දෙක ම එක වාගෙයි කියලා හිතෙනවා කෙනෙකුට. ඇයි? අන්‍ය ශාස්තෘවරුන් කියනවා සතුන් මරන්න එපා, සොරකම් කරන්න එපා, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්න එපා, බොරු කියන්න එපා කියලා. ශාස්තෘන් වහන්සේ, බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒ විදියට ම පෙන්නනවා. ගාමිණී, ඒ ශාස්තෘවරු කෙරෙහි ශ්‍රාවක තෙමෙ වෙසෙසින් පහන් වේ නම්, යම් විදියකට විශ්වාස කරයි නම්, හේ මෙසේ නුවණින් සලකයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නත් අයුරින්, මේ නොයෙක් ආකාරයෙන් ප්‍රාණසාතයට, එහෙම නැතිනම් අදත්තාතානයට, සොරකමට, එහෙම නැතිනම් කාමමිත්‍යාවාරයට, මුසාවාදයට කියන මේ කාරණාවන්වලට බොහෝ සේ ගරහනවා. ඒ කියන්නේ ගැරහීමකට ලක්කරනවා. වළකින්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනා කරනවා. මේ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ කරන එකේ තියෙන වෙනස මොකක් ද? කියලා.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරනවා, “ඉදින් මම ඒ හේතුවෙන් විපිළිසර වන්නේ නම්, ඒ කියන්නේ අර කාරණා ටිකෙන් කෙනෙක් විපිළිසර වෙනවා. ඇයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ත් එසේ කියනවා. අපේ ශාස්තෘවරුන් එහෙම කියනවා. ඒ කියන්නේ අන්‍ය ශාස්තෘවරුන් මේ විදියට කියනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ත් මේ විදියට කියනවා. ඉතින් මේකේ එහෙම කිසි ම වෙනසක් නැහැ නේ ද” කියලා කෙනෙකුට විපිළිසර වන්නට පුළුවන්.

එතැන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා, “ඉදින් මම ඒ හේතුවෙන් විපිළිසර ඇත්තේය වන්නේ නමුදු ම විසින් ඒ ලාමක කමීය නො කරණ ලද්දේ නො වන්නේ ය”. යම් කෙනෙක් මේ විදියට කල්පනා කරනවා. “මම මෙහෙම සත්ඤ්ඤා ඝාතනයෙන් වැළැකිලා ඉන්නවා වුණාට මම පෙර සත්ඤ්ඤා ඝාතනය කරපු කෙනෙක්. පෙර සොරකම් කරලා තියෙනවා. සසරේ පවා ඕනෑ තරම් මේ දේවල් කරලා තියෙන කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. හැබැයි, මම නුවණින් සලකලා, නුවණ යොදවලා, සත්ඤ්ඤා ඝාතනයෙන් වළකිනවා. මතු ද සත්ඤ්ඤා ඝාතනයෙන් වැළැකුණා වෙනවා. මේ විදියට නුවණින් මේ සත්ඤ්ඤා ඝාතනයෙන් වැළැකීමෙන් මේ පවු කමීය ප්‍රභාණය වෙනවා. ඒ කියන්නේ මේ කමීය දිගින් දිගට, දිගින් දිගට පවත්වාගෙන යන්නේ නැහැ. මෙසේ මේ පවු කමී ටික ඉක්මවන්නට නුවණින් කටයුතු කරනවා. එතැන නතරවෙලා, සතුන් නො මරා ඉන්නවා කියන තැනින් ම විතරක් නතරවෙලා ඉන්නේ නැහැ. නුවණ යොදවලා, ආයෙ තවදුරටත් සත්ඤ්ඤා ඝාතනයක් සිද්ධ කරන්න තියෙන මට්ටමෙන් මිදෙන්න උත්සාහවත් වෙනවා.

ඒ විදියට සත්ඤ්ඤා ඝාතනයෙන් වළකින්න උත්සාහවත් වෙන්නේ නුවණින් සලකලා යි. සොරකම්නුත් එහෙම යි. යම් කෙනෙක් සොරකමින් මිදෙනවා නම් අපායේ යනවා, අනිවායඪියෙන් ම නිරයට යන්න වෙනවා කියන කාරණාවෙන් වැළැකීම පිණිස නෙවෙයි දැන් මේ ශාසනයේ සිල් රකින කෙනෙක් සිල් රකින්නේ. ඒ කෙනා සිල් රකින්නේ නුවණින් දැන ගෙන මේ ජීවිතයේ දී මේ විදියට සත්ඤ්ඤා ඝාතනයෙන්, සොරකමෙන්, එහෙම නැතිනම් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන්, බොරු කීමෙන් කියන මෙන් මේ කාරණාවලින් වළකින්නේ නුවණක් ඇතිව යි. මේ විදියට නුවණින් කල්පනා කරලා, බලලා

ඒ සත්ක සාතනයෙන්, සොරකම් කිරීමෙන්, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන්, මුසාවාදයෙන් කියන කායකම්ම, වචිකම්ම කියන මේ කමීයන්ගෙන් වළකින්නේ. මේ තමා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන නුවණක් උපකාර කරගෙන යි. දර්ශනයක් උපකාර කරගෙන යි” කියලා පැහැදිලි කරනවා.

එතැන දී මෙන්ම මේ කාරණාව අපි කල්පනා කරන්නට ඕනේ. හෙතෙම පනිවාදයෙන් වැළැකුනේ වෙයි. ඒ කියන්නේ සත්ක සාතනයෙන්, සොරකමෙන්, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන්, මුසාවාදයෙන්, වැළැකුණේ, එතැන මුසාවාදය කියන එක තවදුරටත් බෙදලා පෙන්නනවා: මුසාවාදය, පිසුණාවාවය, ඵරුණාවාවය, සම්ඵපුලාපය කියන මේ සතර ම එකතුකරලා තමයි මෙතැන දී විස්තර කරන්නේ, කාකම්ම-වචිකම්ම කියන මේ දෙකට ම ඇතුළත්වෙන විදියට ත්, ඊට පස්සේ ආපසු මනෝකම්ම කියන කාරණාවත් මේකට ම එකතු කරලා මෙන්ම මේ කාරණා දහය ම පෙන්නනවා.

ප්‍රාණසාතය, අදත්තාදනය, කාමමිත්‍යාවාරය කියන කයෙන් කරන වැරදි තුනත්, ඒ වාගේ ම මුසාව, පිසුණාව, ඵරුසාව, සම්ඵපුලාප කියන වචනයෙන් කෙරෙන හතරත්, ඒ වාගේ ම අභිජ්ඣාව, ව්‍යාපාදය, මිච්ඡාදිට්ඨිය කියන මනසෙන් කෙරෙන කාරණා තුනත්, කියන අකුසලයන් පැත්තට බරවෙච්ච කායකම්ම-වචිකම්ම-මනෝකම්ම කියන මේ කමීයන් දහය ම එකතුකරලා, කැටිකරලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා, මෙන්ම මේ ටිකෙන් මිදීම පිණිස සම්මාදිට්ඨික වෙන්න කියලා. සම්මාදිට්ඨියෙන් තමයි මේ ටික දුරුකරන්න තියෙන්නේ කියලා.

එතකොට මේ විදියට සූත්‍රයේ මේ විදියට කරුණු එකක් එකක් ගානේ පැහැදිලි කරගෙන යන අතරේ ඒ කියන්නේ මම ඒ කාරණා ටික ඔක්කෝම එකට කැටිකරලා ගත්තේ. නැතිනම්

මේ එක සිල් පදයක්, සිල්පදයක් ගාණේ, එහෙම නැතිනම් එක කාරණාවක්, කාරණාවක් ගාණේ, වෙන වෙනම ම විස්තර කරනවා. එතැන දී මේ ටික ඔක්කෝ ම කැටි කරලා ගත්තහම මෙන්න මේ අර්ථය එන විදිය දේශනා කරනවා.

මේ අරිය සච්ච නෙම, මෙන්න මෙහෙම ආයඨී ශ්‍රාවකයා, මෙසේ පහව ගිය දැඩි ලෝභ ඇත්තේ, පහව ගිය ව්‍යාපාද සිතිවිලි ඇත්තේ, නො මුළා වූයේ, මනා දැනුම් ඇත්තේ - ඔන්න ඔතැනින් අර්ථයක් ගන්නට පුළුවන්කම තියෙනවා. මෙන්න මේ විදියට සිල්වත්ඛවට පත්වුණොත්, කායකම්මයෙන්, වචිකම්මයෙන් මිදුණ කෙනා, ඊට පස්සේ මනෝකම්මයෙනුත් මිදෙනවා. ඒ තමයි, දැඩි ලෝභයෙන්, ව්‍යාපාදයෙන් නො මුළා වූයේ ඒ කියන්නේ මුළා නො වන බව කීවේ විස්තර, මනා දැනීම් ඇතිව, එළඹ සිටි සිහි ඇතිව, ඔන්න හොඳට සිහියෙන් යුක්තව, මෙත් සහගත සිතින්, මෙමත්‍රිය සතර දිසාවට ම පතුරුවමින්, මෙමත්‍රිය වඩමින් නීවරණ දුරුකරනවා කියලා පෙන්නනවා.

ඊට පස්සේ මේ මෙත් සිත පතුරුවමින් කටයුතු කරනවා. හරියට කොයි වගේ ද කියලා උපමාවකින් පෙන්නනවා. "ගාමිණී, යම් සේ බලවත් සක් පිඹින්නෙක් පහසුවෙන් ම සිව්දිග හඟවන්නේ ද, - ඒ කියන්නේ මුළු සිව් දිසාවට ම ඒ පණිවිඩය දෙන්න ද, එහෙම නැතිනම් ඒ ශබ්දය පතුරුවන්න ද, අන්න ඒ වාගේ- මෙමත්‍රී සමාධිය මෙසේ වඩන කල්හි, මෙසේ බහුල කරන කල්හි, යම් කාමාවචර කමීයක් වේ නම් එය ඉතිරි නොවේ. එය එහි නො සිටී. ඒ කියන්නේ, ඒ කියන්නේ එහි පිහිටන්නේ නැහැ. කාමාවචර මට්ටමෙන් යම් කමීයක් කරනවා නම් ඒ සියලුම කමීයන්ගෙන් මිදෙනවා, එතැන ඒ කමීයන් තුළ පිහිටන බවකින් මිදිලා අයින් වෙනවා. ඒ කියන්නේ මේ මෙමත්‍රී ධ්‍යානයට පත්වෙනවා. එහෙම නැතිනම් සමථ ධ්‍යානවලට

පත්වෙනවා. කාමාවචර මට්ටම අභිබවලා, රූපාවචර මට්ටමට මානසික මට්ටම හදගන්නවා.

මේ විදියට ම අර්ථයන් පෙන්නනවා, මෙමක්‍රිය පිළිබඳවත් පෙන්නනවා, කරුණාව පිළිබඳවත් පෙන්නනවා, කරුණාව පිළිබඳවත් පෙන්නනවා, උපේක්‍ෂාව පිළිබඳවත් පෙන්නනවා. මේ විදියට මෙත්තා-කරුණා-මුදිතා-උපේක්‍ෂා කියන මෙත්ත මේ සිව් බඹ විභරණයන් විපුල වශයෙන්, ඒ කියන්නේ බහුල වශයෙන් වඩන කෙනා, නිරන්තරයෙන් වඩන කෙනා මෙත්ත මේ කියන මට්ටමෙන්, කාමාවචර මට්ටමෙන් මිදිලා කාමාවචර මට්ටමේ යම් කමියක් කළා නම් ඒ කමියෙහුන් මිදෙනවා කියන අදහස දේශනා කරනවා.

මේ විදියට පෙන්නාපුවහම අන්න අර නිගන්ධනාථපුත්ත කිව්ව අදහස වැරැදි යි, ඒ මතය වැරැදි යි, ඒ දක්වාපු ක්‍රමවේදය වැරැදි යි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අර්ථයක් කියනවා.

ඉතින් මේ විදියට කිව්වහම මේ පිළිබඳව පැහැදුණ ගාමිණී බුදුරජාණන් වහන්සේට වන්දනා කරලා, “භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අද ඉඳලා දිවිහිමියෙන් මම තුනුරුවන් සරණ ගිය උපාසක කෙනෙක් කියලා දරන සේක්වා” කියලා සූත්‍රය අවසාන වෙනවා.

ඉතින් මේ සූත්‍ර දේශනාවේ මෙත්ත මේ ටික මම බොහොම කෙටි කළේ ඇත්තට ම සූත්‍ර යේ කිව්වොත් ඇත්තට ම එකින් එක විස්තර කරනවා. නමුත් මෙතැන අපට හොඳ පැහැදිලි අර්ථයක් හම්බවෙනවා. මේ සිල්පද ටික මේ ශාසනයෙන් බැහැරත්, සතුන් මරන්නේ නැතුව ඉඳලා, සොරකම් කරන්නේ නැතුව ඉඳලා, කාමයේ වරදවා හැසිරෙන්නේ නැතුව ඉඳලා, බොරු-හිස්වචන-පරුෂවචන-කේලාම් ආදී මේ කායකම්ම,

වචිකම්ම නො කර හික්මිව්ව පිරිසක් එදන් ඉඳලා තියෙනවා. ඒ හික්මිව්ව පිරිස තුළ හැබැයි දැක්මක් තිබුණා ඒ දේවල් කළොත් අනිවායඪියෙන් ම අපායට ම යනවා, අනිවායඪියෙන් ම නිරයට ම යනවා කියලා. ඒ නිසා නො කර ඉදීමෙන් අපායේ යන්නේ නැතුව වැලැකෙන්න උත්සාහවත් වෙව්ව, ක්‍රමවේදයක් තමයි තියෙන්නේ. ඇත්තටම අපේ දහම තුළ තවත් සූත්‍ර ගණනාවක් අපට මේ කියන කාරණා විස්තරකරගන්න පුළුවන්.

සම්මාදිට්ඨිය දෙ ආකාරයකින් ප්‍රබේධ කරන කොට කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය සහ චතුරායඪිසත්‍ය සම්මාදිට්ඨිය කියන කාරණා දෙකකට බෙදනවා. එතැන දී මේ කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය තුළ තමයි මෙහෙම කමීයක් කළොත් මෙහෙම විපාක ලැබෙනවාය කියන අර්ථය හම්බවෙන්නේ. අකුසල කමීයක් කළොත් අනිවායඪියෙන්ම අපායේ යනවා කියන මතයක් සමාජගත කරලා සමාජය තුළ තියෙනවා. නමුත් මරණාසන්න වෙලාවේ දී සිහිපත්වුණොත් තමයි ඒක විපාක ලැබෙන්නේ කියන කාරණාව මහාකම්මවිහඩ්ග සූත්‍රයේ ² පැහැදිලිව පෙන්නනවා යම් කෙනෙක් අකුසල් කරනවා නම් ඒ කෙනා මරණින් පස්සේ උපදින්නේ කොහේ ද කියලා විමසනවා. අකුසල් කරපු කෙනා මරණින් පස්සේ උපදින්නේ අප කවුරුත් දන්නා විදියට දුගතියේ යි. ඊට පස්සේ අහනවා කුසල කමීයක් කරපු කෙනා කොහේ ද උපදින්නේ කියලා. අපි දන්නවා අනිවායඪියෙන් ම කුසල කමීයක් කරපු කෙනා උපදින්නේ සුගතියේ යි කියලා.

ඒ වාගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් අර්ථයක් දෙනවා අකුසලයන් කරන කෙනා උපදිනවා සුගතියේ කියලා. කුසලයන් කරන කෙනා උපදිනවා දුගතියේ කියලා. අපට හිතන්න පුළුවන්

² බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය - මජ්ඣිම නිකාය 3 - 444වැනි පිටුව.

එක පාරට ම වැරදුණාවන්ද කියලා. නැහැ. අර්ථය පැහැදිලිව ම පෙන්නනවා, අකුසලයන් කරපු කෙනෙක් ඉන්නවා නම් මරණාසන්න වෙලාවේ දී ඒ කරපු අකුසලය ම සිහිපත් වුණොත් අපායේ උපදිනවා. හැබැයි අකුසලයන් කර කර හිටපු කෙනෙක් යම් ආකාරයක කුසලයක් කළොත්, ඒ කරපු කුසලය අවසාන මොහොතේ දී බලවත් වුණොත් ඒ කෙනා ඒ කුසලය සිහිපත්වෙච්චි නිසා උපදින්නේ සුගතියේ යි කියලා. ඒ වුනාට අපි දකින්නේ ඒ කෙනා කරලා තියෙන්නේ අකුසල් විතරයි කියලා. අකුසලය නිසා සුගතියේ උපදිනවා නෙවෙයි. ඒ වුනත් අකුසල් කරපු හැම කෙනා ම අනිවායඪියෙන් ම අපායේ ම යි උපදින්නේ කියන අර්ථය ගත්තහම ලෝකයට ලොකු ගැටලුවක් ඉතිරිවෙනවා. මොකද, අපි කවුරුත්, අකුසල් නො කරපු කෙනෙක් ඉන්නවා ද කියන එක ගැන සොයාගන්න බැරිවෙයි. ඒ කියන්නේ මේ ජීවිතයේ පමණක් නෙවෙයි. අපි ගත්තොත් අපරාපරිය වශයෙන් කම් ශක්තියෙන් බලපවත්වන සසරක පුරාවට අකුසලයන් තව කොච්චර දෝ විපාක දෙන්න තියෙයි ද? එහෙම වුණොත් අපට සුගතියකට යන්න තියෙන ඉඩ සම්පූර්ණයෙන් ම වහලා දමනවා.

කොහොම වුණත් බුදු දහමේ අපට පැහැදිලිව ම පෙන්නනවා, යම් කෙනෙක් අකුසලයන් කරලා, අකුසලයන් කරමින් ඉඳලා, තිබුණත්, ඒ කෙනාට නැවතත් නැගී සිටින්න පුළුවන්කම තියෙනවා කුසලයන් කරමින්, මේ ශාසන ප්‍රතිපදාව තුළ, සිත දියුණු කරමින්, සුගතියට යන්න විතරක් නෙවෙයි, නිවන් දකින්න පුළුවන් වැඩ පිළිවෙළ පවා පෙන්නලා තියෙනවා.

හැබැයි අපි අනිවායඪියෙන් ම ඒත් එක්ක ම මතක තියාගන්නට ඕන, පංචානත්තරිය අකුසලයන් සිද්ධ කළොත්, ආනත්තරිය පාප කමීයන් සිද්ධ කළොත් ඒ කෙනාට සුගතියට

යන්න බැහැ. මොකද, දහමේ අපට හම්බවෙනවා අනියත ධම් සහ නියත ධම් කියලා. නියත වශයෙන් ම බුදුරජාණන් වහන්සේ ද පනවනවා, නියතයක් විදියට පෙන්නනවා, ඒක නියතයක්. යම් කෙනෙක් මිත්‍යාදෘෂ්ඨික මට්ටමට පත්වුණොත්, ඒ කියන්නේ නියත මිත්‍යාදෘෂ්ඨියට පත්වුණොත්, ඒ කෙනා අනිවායඪයෙන් ම අපායගාමී වෙනවා. හැබැයි, නියත මිත්‍යාදිට්ඨිය නිසා යි. ඒ අතරට ආනන්තරිය පාපකමී කරපු අයත් අපායේ යනවා කියන එක පැහැදිලිව පෙන්නනවා.

ඒ වාගේ ම නියත යි යම් කෙනෙක් සම්මා දිට්ඨියට පත්වුණොත් බුදුරජාණන් වහන්සේලා ලෝකයාට දේශනා කළ මේ චතුරායඪී සත්‍යය පිළිබඳව ඒ පණිවිඩය මැනවින් තේරුම් අරගෙන යම් කෙනෙක් දිට්ඨිසම්පන්නයෙක් බවට පත්වුණොත්, සම්මා දිට්ඨියට පත්වුණොත්, ඒ කෙනා නියත සම්බෝධි පරායණ යි. අනිවායඪයෙන් ම ඒ කෙනා නිචානය අවබෝධකරගන්නා තැන දක්වා යනවා ම යි කියනවා.

එහෙම නැති නියත මිත්‍යාදිට්ඨියටත්, නියත සම්මාදිට්ඨියටත් පත් නො වෙච්චි අනික් සෑම දෙනා ම අනියත ධම්මයකින් විස්තර කරන්නේ. අනියත යි. ඒ අය නියතයි කියලා පෙන්නන්න බැහැ. එහෙම නම් ඒ අය අකුසලයන් කළත්, අපායේ යනවා ම යි අනිවායඪයෙන් ම අපායේ යනවා කියලා පෙන්නන්න පැමිණීමක් ශාසනය තුළ සිද්ධකරලා නැහැ.

ඉතින් ඒ නිසා අපි නුවණින් තේරුම්ගත යුතු කාරණයක් තියෙනවා. යම් කෙනෙකුට විපිළිසර බවක් ඇතිවෙන්න පුළුවන්, “අතේ මම මෙච්චර මෙච්චර අකුසල කමීයන් කරලා තියෙනවා. මම මේ මේ මේ මේ විදියට පාපකමීයන් කරලා තියෙනවා, ඒ නිසා මට මේ ජීවිතයේ දී නිවන් දකින්නට බැරිවෙයි”, හැබැයි ආනන්තරිය පාපකමීයන් හැර, අනික් සියලුම අකුසලයන්

පිළිබඳව සමහර විට ඔබ කල්පනා කරයි. “මට නැගී සිටින්න පුළුවන්කමක් නැහැ. මට නිවන් දකින්න පුළුවන්කමක් නැහැ. මට සුගතියේ යන්න පුළුවන්කමක් නැහැ” කියලා.

හැබැයි මේ අකුසලයන් නැවැත නැවැත සිහි කර කර ඒවාම මෙනෙහි කරමින් තවදුරටත්, විපිළිසර වෙවී සිටියොත් එයින් මිඳෙන්න පුළුවන්කමකුත් ලැබෙන්නේ නැහැ. මොකද, ඒ තුළ අපට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නාපු ක්‍රමවේදය පැත්තට හැරීවිච මානසික මට්ටමක් ගොඩනැගෙන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා සීලය පිළිබඳව කල්පනා කරන කොට අනිවායඪයෙන් ඔබට මේ ශාසනය තුළ නැගී සිටින්න පුළුවන් අවස්ථාව කොතෙකුත් දීලා තියෙයි. ඒක ගිහි අයට වේවා, පැවිදි පාර්ශ්වයට වේවා, දෙපාර්ශ්වයට ම යම් මට්ටමක ශීලයක් තුළ යම් මට්ටමකින් නැගී සිටින්න පුළුවන් අවස්ථාව සලකලා තියෙනවා.

ඉතින් මම මේ ටික මෙහෙම මතක් කරමින් මේ ශීලය ගැන කතාකරපු ටික බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්න තැන දක්වා ගෙනැල්ලා එතැනින් එහාට මේ ශීලය බුදුරජාණන් වහන්සේ කොතැනට ද උපකාර කරගන්නේ කියන කාරණාව, ඒ කියන්නේ කායකම්ම, වචිකම්ම කියන තැන කොතෙක් දුරට ඉදිරියට යනවා ද කියන එක ඔබට මතක් කරන්න මම කල්පනා කලා.

ආයඪී අෂ්ඨාච්චික මාර්ගීය ගත්තහම, මේ ආයඪී අෂ්ඨාච්චික මාර්ගීයේ ශීලය කියන කොටසට අයිතිවෙනවා සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව. මෙතැන දී කායකම්ම, වචිකම්ම කියන දෙකත් මේකට ඇතුළත්වෙලා තියෙනවා. සම්මා වාචා කියපුවහම වචිකම්ම ටික යි. එහෙම නැතිනම් යහපත් වචනය කියන තැනට එන්නේ හිස් වචන, ඵරුෂ වචන, බොරු,

කේලාම් ආදිය කීමෙන් වැළැකුණ තැන තමයි මේ දක්වා දියුණු කරලා තියෙන්නේ.

කායකම්මය ගත්තහමත්, සත්ත්ව ඝාතනයෙන්, ඒ වාගේ ම සොරකමෙන් කාම මිත්‍යාවාරයෙන් යම් කෙනෙක් වෙන් වෙනවා නම්, මෙන්න මේ කයෙන් කෙරෙන වැරැදි තුන අතහරිනවා නම් ඒක උපරිමය දක්වා වුනහම ආයඹී අෂ්ඨාඩ්ගික මාගී යේ ශීලය කියන තැන දක්වා ම ලැබෙන කාරණයක්. ඉතින් මේ ශාසනය තුළ, ශීලය අපට පනවලා තියෙන්නේ නුවණක් ඇතුව ම ඒ ශීලය රකින්න කියන එක මේ සූත්‍ර දේශනාවේ දී පැහැදිලි කරනවා. ඒ නුවණකින් ම යි සිල් රකින්න ඕනෑ කියන තැන පෙන්නනවා. සම්මාදිට්ඨිය ට ම යොමුකරපු, සම්මා දිට්ඨිය ම වෙච්ච ශීලයක් රකින්න කියලා යි පෙන්නන්නේ. සම්මාදිට්ඨියට ම යොමුකරපු ශීලයක් රකින්න කියලා යි පැහැදිලි කරන්නේ.

ඉතින් එතැන දී අපි කල්පනා කරලා බලමු මේ ශීලය කොහොම ද සම්මා දිට්ඨිය දක්වා එහෙම නැතිනම් නිවන දක්වා ම උපකාරවෙන්නේ කියන එක. ඔබට ඒ සඳහා මම මේ සූත්‍රයේ අර්ථයට හානියක් නො වෙන්න අපි ගත්තොත් රථවිනීක සූත්‍ර³ දේශනාවේ විස්තර කරන අදාල කාරණය විතරක් ගන්නම්.

එතැන දී මේ රථ හතක් පිළිබඳව පෙන්නලා මේ ගමන් මග විස්තර කරනවා. එතැන දී සප්ත විශුද්ධිය තමයි මේ රථ හතට උපමා කරන්නේ. එතැනින් පටන්ගන්නා පළමුවෙනි ම රථය ශීල විශුද්ධිය යි. ශීල විශුද්ධිය කෙළවර වෙන්නේ, එහෙම නැතිනම් ශීල විශුද්ධිය ඉවරවෙන තැන පටන්ගැනීම තියෙනවා විත්ත විශුද්ධිය. මෙන්න මේ පිළිවෙළ, මම ඒ සූත්‍ර දේශනාවේ

³ බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය - මජ්ඣිම නිකාය 1 - 362වැනි පිටුව.

කරුණු ටික විස්තර කරන්න නෙවෙයි මේ අවස්ථාව කරගන්නේ. නමුත් මෙතැන පිළිවෙළ අපට පෙන්වනවා. ශීලය, සමාධිය සඳහා යොමුකරපු ශීලයක්. යම් කෙනෙක් සිල් රැකලා ඉවරවෙන්නේ කොතැනක ද? අන්න ඒ ඉවරවෙන තැන සමාධිය තමයි මුනගැහෙන්නේ.

රථවිනීත සූත්‍රය ගත්තහම, පළවෙනි රථය යනවා ගමන්මග දෙවැනි රථය මුනගැහෙනකම්. දෙවැනි රථය මුනගැහුණහම තමයි පළමුවෙනි රථයෙන් බැහැලා දෙවැනි රථයට ගොඩවෙන්නේ. පළමුවෙනි රථය යි, දෙවැනි රථය යි දෙක ම අරගෙන ගමණ යන්නේ නැහැ. එහෙම නම් පළමුවෙනි රථයේ අවශ්‍යතාවය, එහෙම නැතිනම් පළමුවෙනි රථයෙන් යන්න පුළුවන් දුර සීමාව, ගමනාන්තය තියෙන්නේ, දෙවැනි රථයට නගිනකම්.

එහෙම නම් ශීලය කියන කාරණාව ඉලක්ක කරලා තියෙනවා සමාධිය මුල් කරගෙන, සමාධිය කියන කෙළවරට. එහෙම නැතිනම් ශීලයේ කෙළවර තමයි සමාධිය පටන්ගන්නේ. එහෙම නම් යම් විදියක ශීලයකින් අපි කටයුතු කරනවා නම් අපේ ඉලක්කය වෙන්න ඕනේ හැම වෙලේ ම නුවණකින්, ඇයි මේ සිල් රකින්නේ කියලා. හැම වෙලේ ම අපි සිල් රකින්න ඕනේ, ඉලක්කය කෙළවර තියාගන්නට ඕනේ, සමාධිය සඳහා කියන කාරණාවට යි.

අද වර්තමාණයේ අපි නොයෙකුත් විදියට ශීලය පිළිබඳව අර්ථයන් දරන්නේ. නමුත් ශීලය පිළිබඳව මහා විශාල ප්‍රබේධ විස්තර කිරීම් අපට හම්බවෙනවා. විනය පිටකය පුරාවට මේ ශීලය බෙදා පෙන්වනවා. සංවර වෙන්න ඕන කොහොම ද කියන කාරණාව පිළිබඳව. ඒ වාගේ ම මේ අතිරේකව මේ දහම විග්‍රහයන් කරන පොතපතේ දීත්, අපට මේ විශේෂයෙන් ම

විශුද්ධි මාගීය වාගේ ගත්තහම, ශීලය පිළිබඳව මහා විශාල විස්තරයක් අපට හම්බවෙනවා.

හැබැයි මේ සියලුම කාරණා ටික කැටිකරලා ගත්තහම මේ ශාසනය තුළ ශීලය පෙන්නලා තියෙන්නේ නිවන් දකින මගට ප්‍රතිපදාව හැටියට යි. ශීල-සමාධි-ප්‍රඥ කියන මේ ධර්මා තුන තමයි ප්‍රතිපදාව හැටියට පෙන්නන්නේ. ශීලයෙන් සමාධියට ත්, සමාධියෙන් ප්‍රඥාවටත් යන ගමන් මගක් තමයි ප්‍රතිපදාව තුළ අන්තර්ගත වෙන්නේ. එහෙම නම් අපි හැම කෙනෙක් ම, පන්සිල් වේවා, අටසිල් වේවා, යම් ආකාරයකින් ගිහිව යම් විදියකින් සිල් රකිනවා නම් ඒ සියලුම ශීලයන් වේවා, සාමණේර වශයෙන්, උපසම්පද වශයෙන් ස්වාමීන් වහන්සේලා රකින ඒ සියලුම ශීලයන් වේවා, මේ ශීල ප්‍රබේධ වශයෙන් පෙන්නන සියලුම සිල් ටික කැටිකරලා ගත්තහම මේ සෑම ශීලයක ම අවසානයේ කෙළවර පෙන්නන්න වෙන්නේ අපට රථවිනීත සූත්‍රයේ අර්ථයට සම කළොත් මේ සියලුම ශීලයන් කෙළවර කරන්නේ සමාධියට යි. ඉතින් ඒ නිසා අපි සෑම කෙනෙකුගේ ම ඉලක්කය තියෙන්න ඕනේ මෙන්න මේ සමාධිය ඉලක්ක කරගන්න ශීලයක්.

ඉතින් අපි ශීලය ගැන මෙහෙම මතක් කළේ එහෙම නැතිනම් අපට සිතෙන්න පුළුවන් අපායේ යන එකෙන්, එහෙම නැතිනම් නිරයට යන්න තියෙන එකෙන් මිදීම පිණිස අපි සිල් රැක්කොත් අපි අපායට යන්නේ නැති වෙයි කියලා යි.

මම ඔබට අදහසක් පෙන්නන්නම්, මේ නිගන්ධනාථපුත්ත පෙන්නාපු අදහස තමයි, සතුන් මැරීම, සොරකම් කිරීම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම, මුසාවාදය කියන මේ කාරණාවලින් වළකින්න කියන එක නිගන්ධනාථපුත්තගේ ත් ඉගැන්වීම යි. නිගන්ධනාථපුත්ත මතක් කරනවා තමන්ගේ ශ්‍රාවකයන්ට සතුන් මරන්න, සොරකම් කරන්න, කාමයේ වරදවා හැසිරෙන්න, ඒ

වාගේ ම බොරු කියන්න එපා කියලා. ඒ ඉගැන්වීම තුළ හැබැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා මේ ඉගැන්වීම තුළ තියෙන්නේ කුමක් ඉලක්ක කරගෙන ද? අපායේ යන්න වෙනවා අනිවායඪයෙන් ම මේ දේ කළොත්. නියතයි අපායට ම යන්න වෙනවා. ආයෙ කිසිම ගැලවීමක් නෑ කියලා පෙන්න මිත්‍යාදෘෂ්ඨි මතයක් පෙන්නවා.

මෙන්න මේ මතය හින්දා යි, එහෙම නැතිනම් මේ මිත්‍යාදෘෂ්ඨිකම හින්දා යි මේ අය අපායේ යන්නේ. නිගන්ධනාථපුත්ත පිළිබඳව අපි සොයලා බැලුවොත් මේ ශාසන ඉතිහාසයේ තොරතුරු ටිකක් එක්ක නිගන්ධනාථපුත්තගේ අවසාන ම අවස්ථාවේ ඒ නිගන්ධනාථපුත්ත අපායට යි යන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මතක් කරනවා ඡඩ් ශාස්තෘවරුන්ගේ දර්ශනයන් අතරෙන් යම් දර්ශනයක් ඉදිරිපත් කරපු කෙනෙක් ඉන්නවා නම් යම්තම් හරි ඒ කියන්නේ යහපත මිනිස්සුන්ට යම් පණිවිඩයක් දෙන්න, ඒ පණිවිඩය අතරින් ශ්‍රේෂ්ඨ යි කියලා පෙන්නවා නිගන්ධනාථපුත්ත. මොකද, සත්ඵ සාතනයෙන් වළකින්න, සොරකම් කිරීමෙන් වළකින්න, මේ විදියට යම් ශීලයක් පිළිබඳව කථා කරනවා. නමුත් ඒ ද මිත්‍යාදෘෂ්ඨිකත්වයේ වරද නිසා ඒ අය පවා අපායට යන්න හේතුවුණේ මිත්‍යාදෘෂ්ඨිකත්වයේ නිසා යි කියන එක.

ඉතින් ඒ නිසා අපිත් සිල් රකින්න ඕනේ. හැබැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නාපු මග පෙන්වීමක් තියෙනවා අපට දර්ශනයක් පෙන්නලා තියෙනවා, මේ ශීලය කොයි කොයි විදියට ද රකින්න ඕන, ඒ ශීලය තුළින් ඉලක්ක කරන්න ඕනෑ කොයි පරාසයද කියන එක පෙන්නන්නට. අන්න ඒ නුවණින් ම සිල් රකිනා අපට තමයි මේ ශාසනය තුළ නිවැරදිව සිල් රකින පිරිසක් බවට පත්වෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. එහෙම නැතිනම් අපිත්, සතුන් මරන්නේ නැතිව, සොරකම් කරන්නේ

නැතිව, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ නැතිව, හිස් වචන, එරැෂ වචන ආදිය නොකියා ඉඳී ද? නොකර ඉඳී ද? හැබැයි අපේ දිවියේ? සම්මා දිවියට පත්වෙන පැත්තට හැරීවිච ක්‍රමවේදයක් තුළ කටයුතු කරන සිල් රැකීමක් නෙවෙයි.

ඒ නිසා ඔබ හොඳට කල්පනා කරන්නට ඕනේ ම යි මේ ශාසනය තුළ අපට සිල් රකින්න කියන්නේ ඇයි කියලා.

අද වර්තමානයේ සමහර වෙලාවට අර්ථ කථනයන් දෙනවා අපට, මේ සිල් රකින්න අවශ්‍ය නැහැ. මොකද, සිල් රකින එක සමහර වෙලාවට බමුණු මතයක් කියලා සමහර වෙලාවට ඉදිරිපත් කරන මත අපට ඇසෙනවා අනන්ත අප්‍රමාණ. නමුත් මම පැහැදිලිව ම ඔබට පෙන්න්නවා, සූත්‍ර ගණනාවක අපට පෙන්න්නවා, ශීල-සමාධි-ප්‍රඥ කියන මේ ප්‍රතිපදාව තුළ ශීලය කියන්නේ මොකක් ද කියලා විග්‍රහ කරන අවස්ථාවන්. ඒ නිසා ශීලයෙන් තොර සමාධියවත්, සමාධියෙන් තොර ප්‍රඥාවත්, සීල-සමාධි-ප්‍රඥාවලින් තොර විමුක්තියක්වත් ක්‍ෂාත් ක්‍ෂාත් කරගන්න පුළුවන්කමක් මේ ශාසනයේ නැහැ. ඒ නිසා මේ ශාසනය තුළ ප්‍රතිපදාව හැටියට ශීල-සමාධි-ප්‍රඥ කියන මේ ධර්මා තුන ම තීරණය කළ යුතු යි.

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ:-

මට මේ තව මෙහෙම නිකම් අදහසක් හිතූණා. අපි කියමු දැන් ඔය වගේ සූත්‍රයක් අපි දේශනා කරනවා. එකෙදී දැන් නිගන්ද්‍යනාථපුත්‍ර ගේ අදහස වුණේ අකුසල ධර්ම කරන හැම කෙනෙක් ම අපායට යනවා කියන එක නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැන දී, ඒ දෘෂ්ඨිය වැරදි යි කියන එක පෙන්නවා නේ. ඒ කියන්නේ දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැන දී දේශනා

කළේ සොරකම් කරන, සතුන් මරණ අය අපායේ යන්නේ නැහැ කියන අදහස නෙවෙයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ. එකෙන් මීදෙන් පුළුවන්කම තියෙනවා කියන එක යි උන්වහන්සේ දේශනා කළේ, ඒක නියතියක් නෙවෙයි කියන එක යි.

එතකොට දැන් ඒ වගේ ටිකක් පෙන්නලා එතකොට හරි. අපි එතකොට ඒක දැන් අපි කියමුකො අපි දැන් මේ බණ අහන කට්ටිය ගනිමුකො. දැන් පෙන්නලා හොඳයි එහෙනම් කොහොම ද හදිස්සියක දී අප අතින් සොරකම් කරන, සතුන් මරණ, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන, වාගේ අකුසලකමක් වුණා නම්, වෙමින් තියෙනවා නම්, එයින් වැලැකිලා ඇත්තට ම ඒකාන්තයෙන් අපායට යන්නේ නැතුව නිවන් දකින්න පුළුවන්කමක් තියෙනවා කියන එක යි තථාගතයන් වහන්සේ පෙන්නුවේ.

එතකොට නිගන්ධනාථපුත්ත පෙන්නන කොට අනිවායඪියෙන් ම ඒ වාගේ වැරද්දක් කරන කෙනා අනිවායඪියෙන් ම අපායේ යනවා කියලා විමුක්තියේ දෙර අහුරලා ම දන කොට තථාගතයන් වහන්සේ පෙන්නනවා, නැහැ ඒකේ වරද හදගෙන විමුක්තිකාමී වෙන්න පුළුවන් කියලා නේ ද. ඕකට පෙන්නන්නේ:

යසස පාපං කතං කමමං - කුසලෙන පිටියති
සො ඉමං ලොකං පහාසෙති - අබ්භා මුත්තොව චඤ්ඞා

යසස පාපං කතං කමමං - යමෙක් කරපු පවු කුසලෙන පිටියති -
කුසලයෙන් වසා ගනී නම් සො ඉමං ලොකං පහාසෙති -

⁴ ධම්මපද 173 වැනි භාෂාව

අබ්නාමුත්තොව වජ්ජිමා - වැසි වළාවෙන් මිදුණු සඳ මෙන් බබලනවා.

එතකොට ඔය වගේ දේශනාවක් කරලා, ඊට පස්සේ අපි කියමු. ඊට පස්සේ දෙවණුවට අපි මෙහෙම ගන්නවා. හොඳයි, අපි කොහොම ද එහෙනම් අකුසල ධර්ම වෙච්චි දෙයක් තියෙනවා නම් ඒ කුළ පසුතැවිලි නො වී අතහැරෙන්නේ? වර්තමානයක බිමින් තියනවා නම් ඒකෙන් අතහැරෙනවා. අනාගතයට අකුසල කම් වෙන්න හේතුවක් තියෙනවා නම්, ඒක ද අතහැරලා අපි ඒ මාගී දර්ශනය උපදවාගෙන සසරෙන් මිදෙන්නේ කොහොම ද කියන තැන පෙන්නලා දුන්නහම, ඊට පස්සේ අපි කියමුකෝ මේ වාගේ සූත්‍රයක් දේශනා කරලා, අපි සූත්‍රවල ම තව කොටසක් ආදේශකරලා ගත්තොත්.

එතෙන්දී අපට මෙහෙම කරන්න පුළුවන් වුණොත්, ඒ කියන්නේ සම්මා දිට්ඨි සූත්‍රය⁵ : **අකුසලං ච පජානාති, අකුසල මූලං ච පජානාති, කුසලං ච පජානාති, කුසල මූලං ච පජානාති, එතතාවතා පි කො ආවුසො අරිය සාවකො සමමා දිට්ඨි හොති.** ටක් ගාලා අපි අරවාගේ සූත්‍රයක මාගීය සම්බන්ධ, දර්ශනය සම්බන්ධ තියෙන කොටසක් අරගෙන මේකේ අන්තිමට සම්බන්ධ කරනවා. සම්බන්ධ කරලා ඒ කියන්නේ යම්කිසි කෙනෙක්, **අකුසලං ච පජානාති,** - අකුසලය දන්නවා නම්, **අකුසල මූලං ච පජානාති,** - අකුසලයේ මූලය දන්නවා නම්, **කුසලං ච පජානාති,** - කුසලය දන්නවා නම්, **කුසල මූලං ච පජානාති,** - කුසල මූලය දන්නවා නම් **එතතාවතා පි කො ආවුසො අරිය සාවකො සමමා දිට්ඨි හොති.**- එපමණෙකින් සම්මාදිට්ඨි වෙයි.

⁵ බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය - මජ්ඣිම නිකාය 1 - 110 වැනි පිටුව

එතකොට ඇයි කොහොම ද, මේ වෙච්චි අකුසලය අපායගාමී නො වී, එබඳු අකුසලයක් කෙරෙන කෙනාටත් විමුක්තියකට යන්න මාවත තියෙන්නේ කොහොම ද, කියලා එතැනින් ම නැගිට්ටුවලා ගන්න පුළුවන් අපට. හොඳයි අප අතින් වෙච්චි, අප අතින් කෙරෙන අකුසලය අපි හිතලා දැනගන්නවා, මොකක් ද අකුසලය. ඒ කියන්නේ, අපි කියමු, කයින් කෙරෙන වැරදි තුනක් තියෙයි. ඒ කියන්නේ ප්‍රාණඝාත, සොරකම් කිරීම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම - කයින් කෙරෙන වැරදි තුනක් තියෙනවා. එතකොට බොරු, කේලාමි, ඵරුෂ වචන, හිස් වචන කියලා වචනයෙන් කෙරෙන වැරදි හතර යි. ඒ වාගේ ම දැඩි ලෝභය, වෙෂය, මිච්ඡාදිට්ඨිය කියලා මනසෙන් කෙරෙන වැරදි තුන යි. එතකොට මෙන්න මේ සිත-කය-වචනය කියන තුන් දෙපේ වැරද්දට පෙන්නනවා අකුසල කියලා.

අකුසලංච පජානාති කියන කොට මෙන්න මේවා අකුසල ධර්ම යි. දැක්ක නො වුනු දේවල් කියලා හඳුනාගන්නවා නම් කෙනෙක්. ඊට පස්සේ **අකුසල මූලංච පජානාති** - එතකොට මේ අකුසල ඇතිවෙන්නේ මෙන්න මේ මේ අකුසල මූලයන්ගෙන් නේ ද කියලා හඳුනාගන්න ඕන. ඒ කියන්නේ ඊට පස්සේ, අපි කියමු, ප්‍රාණඝාත කියන එක, ඊ ගාවට හොරකම් කරන එක, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන එක, බොරු කියන එක, ලෝභ සහගත සිතීන් කෙරෙන වැරදි, ලෝභය තමයි ඒ අකුසල් තුනට මූල. ඊට පස්සේ ප්‍රාණඝාත, කේලාමි කියනවා, ඵරුෂවචන කියනවා, කියන තුනේ වැරද්දට හේතුව වෙෂ අකුසල මූලය යි. ඊ ගාවට හිස් වචන කතා කරනවා සම්ඵප්පලාපා කියන එකට මෝභ අකුසල මූලය, මේ කය-වචන දෙකේ වැරදි හත ලෝභ-ද්වේෂ-මෝභ කියන අකුසල මුල් තුන නිසායි වෙන්නේ කියලා හඳුනාගත්තහම එයා **අකුසලං ච පජානාති, අකුසල මූලං ච පජානාති**, වෙනවා. මේ අකුසල ටික.

ඊගාවට අපි කියමු අභිෂ්ඨා තියෙනවා නම් එය ද ලෝභ සහගත යි. ව්‍යාපාද තියෙනවා නම් ඒ වෙළෙඳ යි. එතකොට මිච්ඡාදිට්ඨිය තියෙනවා නම් ඒක මෝහය යි. මේ සිත-කය-වචනය කියන තුන් දෙයින් වැරදි ටිකක් තියෙනවා නම් ලෝභ-වෙෂ-මෝහ යි ඒකට හේතුව කියලා හඳුනාගත්තහම එයාට මේ ශීලය පිළිබඳව හේතු-එල දහමක් හම්බවෙනවා. ඒ කියන්නේ දැන් පුද්ගලයෙක් අකුසල ධර්ම කරනවාටත්, නො කර ඉන්නවා වත් නෙවෙයි. දුශ්ශීලකම කියන එක ඇත්තට ම ලෝභ-වෙෂ-මොහ නමැති අකුසල හේතුවක එලයක් හැටියට එයාට හම්බවෙනවා.

එතකොට **කුසලං ච පජානාති**, කියලා කියන කොට, කුසල් කියලා කියන්නේ ඉහත කී අකුසලයන්ගෙන් වෙන්වීම කුසල්. ඒ කියන්නේ කයෙන් කෙරෙන වැරදි තුනෙන් වෙන්වීම, වචනයෙන් කෙරෙන වැරදි හතරෙන්, මනසින් කෙරෙන වැරදි තුනෙන් වෙන්වීම තමයි කුසල් කියලා කියන්නේ. එතකොට ඒ කුසලයට හේතුව, ඒ කියන්නේ අපි කියමු අලෝභය තියෙන තැනක භොරකම් කරනවා, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙනවා, බොරු කියනවා, කියන ධර්මයා තුනට ඉඩ නැහැ. අවෙෂය නමැති සිත් උපදින කල්හි, අවෙෂය තියෙන තැනක ප්‍රාණසාතය, කේලාම් කීම, ඵරුෂ වචන කීම වගේ ධර්මාවලට ඉඩ නැහැ. ඒ වාගේ ම අමෝහය තියෙන තැනක හිස් වචනවලට ඉඩ නැහැ. ඒ වාගේ ම අලෝභය තියෙන තැනක අභිෂ්ඨාවට ඉඩ නැහැ. ඒ වාගේ ම අවෙෂය තියෙන තැනක ව්‍යාපාදයට ඉඩ නැහැ. ඒ වාගේ ම අමෝහය තියෙන තැනක මිච්ඡාදිට්ඨියට ඉඩ නැහැ.

කය-වචනය-සිත කියන මේ තුන්දෙයට අලෝභ-අවෙෂ-අමෝහ කියන කුසල හේතු තුන තිබුණහම අර අකුසල ටික අතහැරෙනවා කුසල පිරිලා කියලා පෙන්නලා එතකොට

අකුසලය වුණොත් අකුසලය ඇතිකරන හේතු ටික පෙන්නලා මේ හේතු ටික ලෝභ-දෝෂ-මෝහ යි. ඒ ලෝභ-දෝෂ-මෝහ තියන හේතු ටික නැතිකළොත් නැතිකරන්න වෙන්තේ අලෝභ-අදෝෂ-අමෝහ කියන කුසල හේතුවකින්. ඒ අලෝභ-අදෝෂ-අමෝහ කියන කුසල හේතු ටිකෙන් යුක්තවෙන කොට අර කය-වචනය කියන තැන තියෙන අකුසල් ටික අතහැරීම ම කුසල් කියලා පෙන්නලා මෙන්න මේ වාගේ මේ අකුසලය ගැන, අකුසලය ඇතිවෙව්වි හේතු ටික ගැන, කුසලය ගැන, කුසලය ඇතිවෙන හේතු ගැන අවබෝධයක් ඇතිකරගෙන අකුසල කියන ධර්මය දුරුවෙන්නේ අලෝභ-අදෝෂ-අමෝහ කියන කුසල් සිත් ඇතිවෙන කල්හි නම් එහෙනම් නිතර ම මේ වාගේ කුසල සිතකින් කටයුතු කරලා මෙන්න මේ අකුසල වෙව්ව, වෙන, වන්නා වූ අකුසල ධර්මයෙන් මිදෙන්න පුළුවන් නේ ද කියන දර්ශනය ලැබෙනවා.

අන්න ඒ දර්ශනය තියෙන නිසා යි අපට මෙන්න මේ නියතියක් හැටියට අකුසල ධර්ම කෙරුණත්, අකුසල ධර්ම කෙරුණු එක අපායගාමී දක්වා නියතියක් පනවන්නේ නැත්තේ, පනවන්න බැරි, කෙනෙක් නිසා නෙවෙයි. හේතුඵල දහමක් නිසා යි. මේ හේතු ටික අයිත් කරලා කුසල හේතුවක් එතැනට තැබුවොත් එයින් උපදින ඵලය හෙට දවසේ දී කුසල සහගත වන නිසා කියලා අපට පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරන්න පුළුවන් වෙයි නේ ද?

සූජ්‍ය පලුගස්වැවේ සද්ධාතිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ

සාදු සාදු බොහොම පින් ස්වාමීන් වහන්ස, මේක මතක් කළාට.

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

එතකොට ඔය වාගේ සුත්‍ර දේශනාවන් තුළ දේශනාව අන්තිමේ දී ඒ වාගේ මාතෘකාවට ගෙනැල්ලා, ඊට පස්සේ අපි කියමුකො එහෙනම් අලොභ-අවෙෂ-අමෝහ කියන කුසල මූල. එතකොට මේ ලෝභ-වෙෂ-මෝහ තියන අකුසල මුල් ටික අතහැරෙන්නේ. එතකොට අකුසල අතහැරෙන්නේ අකුසල මුල් ටික නිසා. ඊට පස්සේ කුසලය උපදින්නේ කුසල මූලය නිසා යි. අලොභ-අවෙෂ-අමෝහ කුසල මූලය.

කුසල මූලය කියන එක ඇතිවෙන්නේ මොකේට ද? සම්මාදිට්ඨියට යි. ඇත්ත ඇති හැටියේ දැක්කහම යි. කියලා සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ මොකක් ද කියලා අපට ඒක ලෝකෝත්තර වශයෙන් ම පෙන්නන්න පුළුවනි. ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය නිසා ම මේ සම්මා වාචා, කම්මන්ත, ආජීව කියන අංග ටික ගොනුවෙන ආකාරයට එතැන දී දර්ශනාත්මක තැනකින් ම පෙන්නන්න පුළුවන් අපට එතැනට අරගෙන ඇවිල්ලා. අනුක්‍රමයෙන් සුත්‍ර දේශනාව හරහා සම්මාදිට්ඨිය තියෙන තැනට අරගෙන ඇවිල්ලා සම්මාදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ මෙතැන අලෝභ-අවෙෂ-අමෝහ කියන කුසල හේතු ටික තියෙන තැනට ගෙනැල්ලා, කුසල හේතු කියලා කියන්නේ මොකක් ද කියලා සම්මාදිට්ඨිය මුල්වෙච්ච මෙන්න මේ ආයථී අෂ්ඨාඞ්ගික මාර්ගය යි කියලා එතැනින් අරගෙන ආපසු මාර්ගය පනවන්න පුළුවන්. අන්න ඒ විදියට හදගත්තහම හොඳවෙයි කියලා මට හිතෙනවා.

පූජ්‍ය පලුගස්වැවේ සද්ධාතිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ

එහෙම යි ස්වාමීනි. සාදු! සාදු!! සාදු!!!

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

එතැන දී අපට ම අර හැම වෙලාවේ ම වෙච්ච අකුසල ධර්මයක් හෝ කරන කුසල ධර්මයක් ඒකාන්ත කොට සුගතියට ම යනවා හෝ ඒකාන්ත කොට දුගතියකට ම යනවා හෝ කියලා නියතියකින් පනවන්න බැරි මෙතැන ඒ කුසල-අකුසල කම් තුළ අපි පුද්ගලභාවයක් පැවැත්වූවාට, පුද්ගලභාවයකින් හිතාගෙන හිටියාට, යථාර්ථය හේතු-ඵල දහමක් නිසා එබඳු හේතුව අයිත්වෙන විදියට, යටවෙන විදියට වෙන හේතුවක් බලවත්ව යෙදුනොත් අර බලය වෙනස් කරන්න පුළුවන් වෙනවා. අන්න ඒ නිසා යි.

ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ හැම වෙලාවේ ම පැහැදිලි කළේ හේතු-ඵල දහමක්. ඒ කියන්නේ පුද්ගලයෙක් නම්, අපි කියමු, “මෙන්න මේ පුද්ගලයා හොඳ ම යි” කියලා කිව්ව හැකි යි. පුද්ගලයෙක් නම්, “මෙන්න මේ පුද්ගලයා නරක ම යි” කියලා කිව්ව හැකි යි. නමුත් කිසි වෙලාවක අපට පුද්ගලයෙක් “හොඳ යි” හෝ “නරක යි” කියලා මනින්න බැහැ. පුද්ගලභාවයකින් මනින්න ගියහම බොහෝ වෙලාවට අපි යථාර්ථයට සාධාරණය කරන්නේත් නැහැ. ඇත්තට ම යම් කිසි කෙනෙක් අතින් වැරදි කෙරෙන්න පුළුවන්. වැරද්දක් කළොත් ඒ වැරද්ද දිහා බලලා, “මේ පුද්ගලයා මහා නරක ම යි” කියලා කියන්න බැහැ. මොක ද ඒ අතින් හොඳ දෙයක් වෙන්න පුළුවන්. හොඳ දෙයක් වෙනවා දැකලා, “මේ පුද්ගලයා හොඳ ම යි” කියලා අපට කියන්න බැහැ. නරක දේවල් වෙන්න පුළුවන්. එතකොට එතැන දී අපි පුද්ගලභාවයෙන් හිටියහම හැම වෙලාවේ ම ගන්න විනිශ්චය සාධාරණ වෙන්නේ නැහැ. හොඳ ම හෝ නරක ම හෝ කියලා තමයි අපි තීරණය කරන්නේ.

නමුත් ලෝභ-වෙෂ-මෝහ කියන අකුසල සහගත සිතක් උපන්නහම, ඒ සිත නිසා යමක් සිතුවොත්, යමක් කිව්වොත්, යමක් කළොත්, ඒ සිතීම-කීම-කිරීම අකුසලසහගතව ම යි. ඒ වාගේ ම අලෝභ-අවෙෂ-අමෝහ කියන තුන් ආකාර කුසල සිත් ටිකක් උපන්නොත්, ඒ කුසල් සහගත සිතින් අපි හිතුවොත්, කිව්වොත්, කළොත්, එතකොට කුසල් සහගත ම යි.

අපි අලෝභ-අවෙෂ-අමෝහ කියන කුසල් සිත ඉපදිලා, සිතනකමක් හෝ කියන කමක් හෝ කරනකමක් තියෙන තැනක බලාගෙන තමයි හොඳ පුද්ගලයෙක් කියලා පණවලා තියෙන්නේ. ඒ මොහොතට අකුසල සිතක් ඉපදිලා, ඒ උපන්න අකුසල සිතින් ලෝභ හෝ, වෙෂ හෝ මෝහ හෝ කියන තුන් ආකාර අකුසල සිත නිසා ඒ අකුසල සහගත සිතීම-කීම-කිරීම කෙරෙන තැනක් බලාගෙන තමයි අපි නරක පුද්ගලයෙක් පනවලා තියෙන්නේ.

නමුත් කුසල සිත නිසා මෙ බඳු වූ සිත-කය-වචනය කියන ධර්මතා තුනෙන් යහපත් දේ වෙනවා නේ ද කියලා අපට දකිනවා නම්, ඒ කියන්නේ දැන් අපට ඇත්තට ම අසවල් පුද්ගලයා හොඳ යි කියලා පුද්ගලභාවයෙන් දකින තැනක අපට දකින්න පුළුවන් නම් අලෝභ සහගත, අවෙෂ සහගත, අමෝහ සහගත සිත් උපන්න එකේ ප්‍රතිපලය නේ ද එතැන කුසල සහගත, නැතිනම් යහපත් වූ දෙයක් සිතන, යහපත් වූ දෙයක් සිතන, යහපත් වූ දෙයක් කරපු බව, කියලා අපට දකින්න පුළුවන්. එතකොට පුද්ගලභාවයේ ඉක්ම වූ ධර්මතාවයක් දකින්න පුළුවන්.

ඊට පස්සේ කොතැනක හරි අපි නරක යි කියලා පුද්ගලයෙක් සිහිවෙන අවස්ථාවක දී, “අනේ අර පුද්ගලයා සිතන දේ නම් හරි නරක යි. අර පුද්ගලයා කියපු වචන ටික නම්

මහ කැන යි නේ ද, අර මිනිහා කරපු වැඩේ මහා බල වැඩක්, නරක වැඩක් නේ ද” කියලා අපි හිතලා, අපි ගැටෙන්තේ ඇත්තට ම එතැන තියෙන යථාර්ථ ස්වභාවය නො දන්නාකම නො දකිනකම නිසා යි. අපට පුළුවන්වුණොත් යම් වෙලාවක අකුසල සහගත සිතක් උපන්නොත්, ඒ අකුසල සහගත සිතින් ඒ වෙලාවේ දී යමක් සිතුවොත්, යමක් කිව්වොත්, කළොත් ඒක ඒ සිත-කය-වචනය තුන් දෙර දැන් අකුසල සහගත යි නේ ද? එතකොට මෙතැන ද, කෙනෙක් නරක දෙයක් කළා නෙවෙයි. ලෝභ-වෙෂ-මෝහ සහගත සිතක් උපන්නහම ඒකේ ප්‍රතිඵලය මෙ බඳු වූ අයහපත් **කායකමම** වෙනවා නේ ද? මෙබඳු වූ අයහපත් **වචිකමම** වෙනවා නේ ද, මෙබඳු වූ අයහපත් **මනොකමම** වෙනවා නේ ද?

එතකොට තමන්වත් එතකොට හොඳට පෙනෙනවා. මේ ඇත්තට ම මම හොඳ දෙයක් කියනවා, මම හොඳ දෙයක් කරනවා නෙවෙයි. මෙතැන අර “මම” කියලා අපි සිතාගෙන ඉන්න තැන ද කුසල් සිතක් ඇතිවුණහම මේ සිතෙන් නැවත නැවත හිතෙන්නේ, කියන්නේ, කරන්නේ යහපත් දෙයක්. ඒක හිතන-කියන-කරන තමන්ටත් ඒ විඥපනය දෙන, ඒ කරුණු දැනගන්නා ලෝකයාටත් යහපතක් මේ.

ඒ වාගේ ම මෙතැන දී ලෝභ-වෙෂ-මෝහ කියන අකුසල සිත් උපන්නොත් ඒ අකුසල සිතකින් සිතන, කියන, කරන දෙයක් තියේ නම්, ඒක තමන්ට වුණත් බොහෝ අයටත් අවැඩ පිණිස පවතින මේ ලෝකයේ, හොඳ සහ නරක, නැතිනම් සත්පුරුෂ සහ අසත්පුරුෂ, කුසල් සහ අකුසල්, නැතිනම් හරි සහ වැරදි කියලා බෙදිලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ වගේ ධර්මතාවයක් මත නේ ද කියන අවබෝධයක් ඇත්තට ම අන්තිමට ඇතිවෙන්නේ.

ඔය අකුසලය මොකක් ද, අකුසල මූලය මොකක් ද කියලා ඔය වාගේ සූත්‍රයක් බලාගෙන අපි යටට ගියහම අකුසලය මොකක් ද අකුසල මූලය මොකක් ද, කුසලය මොකක් ද කුසල මූලය මොකක් ද කියලා සොයාගෙන ගියහම ඒ තුළින් අපට හම්බවෙනවා මේ සමස්ත සත්ත්ව ප්‍රජාව ම. ඒ කියන්නේ අපි මනුෂ්‍යයෝ-දෙවියෝ-බ්‍රහ්මයෝ කියලා යම්තාක් පුද්ගලභාවයෙන් කපාකරන, කටයුතුකරන හැම තැනක ම තියෙන්නේ මෙන්න මේ වාගේ හේතු-ඵල දහමක් නේ ද. ඒ කියන්නේ ලෝකයේ හොඳ සහ නරක කියලා දෙකක් බෙදිලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ ලෝභ-දෝෂ-මෝහ, අලෝභ-අදෝෂ-අමෝහ කියන මෙන්න මේ කුසල හා අකුසල මුල් නිසා නේ ද. ඒ නිසා නේ ද, කුසල්-අකුසල් කියලා, හොඳ-නරක කියලා, යහපත්-අයහපත් කියලා, සත්පුරුෂ-අසත්පුරුෂ කියලා යම්තාක් බෙදිලා තියේ නම් බෙදිලා තියෙන්නේ මෙන්න මේ ප්‍රභේදය නිසා නේ ද කියලා ඒ එක දෙයක් තුළින් අපි ඇතිකරගන්නා වූ අවබෝධය සමස්ත ධර්මතාවයන් හරහා ම දුවන නුවණක් අපට ඇතිකරගන්න පුළුවන්.

අන්න ඒ නිසා යි එයාට එපමණකින් ම ආයඝී ශ්‍රාවකයෙක් සම්මාදිට්ඨි වෙනවා කියලා පෙන්න්නේ. එතකොට එයාට මේ මුළු තුන් හවය ම මනුෂ්‍යයින් හොඳ වැඩ කරන නැතිනම් මනුෂ්‍යයින් හෝ නරක වැඩ කරන මනුෂ්‍යයින් හෝ දෙවියන් හෝ බ්‍රහ්මයින් හෝ වෙනුවට ඒ සෑම තැනක ම මේ වාගේ හේතු නිසා හටගත්ත එලයක් හැටියට දකින්න පුළුවන්, ඒ වාගේ ම යම්කිසි කෙනෙක් පුද්ගලභාවයකින් කටයුතු කරන තැනක, හොඳ දෙයක් ගැන, හොඳ කෙනෙක් ගැන කියන කරන කල්හි, නරක කෙනෙක් ගැන නරක දෙයක් ගැන කියන කරන කල්හි, මේ හොඳ හා නරක කියන තැන බෙදිලා තියෙන්නේ, හැදිලා තියෙන්නේ, විද්‍යමාන වෙන්නේ

මෙබඳු ධර්මයක් නිසා නේ ද කියන නුවණකුත් එයාට ඇතිවෙනවා.

ඒ එක්කම එයාට සාමාන්‍යයෙන් අපි කියමුකො ඒ දර්ශනය ම එයාට ගත හැකි යි විදර්ශනාව පිණිස. විදර්ශනාව කියන්නේ නිවන් මගට කෙලින් ම ප්‍රතිපදාවක් ඇතිකරගන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ තව නරක පුද්ගලයෙක් එක්ක යි අපට හැම වෙලේ ම තරහා යන්නේ.

අපි කියමු ඔන්න දැන් හැම වෙලේ ම අපට කෙනෙක් ඵරුෂ වචනයෙන් බැන්නා. දැන් ඵරුෂ වචනය කියලා කියන්නේ අකුසලයක්, වැරද්දක්, නරක දෙයක්. ඒක තමන්ටත්, ඒ ඵරුෂ වචනය උපද්දපු තමන්ටත්, ඒ වාගේ ම ඒ වචනය ඇසුරු කරන ජනසමාජයට ම ත් අවැඩක් අනර්ථයක් වෙන්නේ. අපි බොහෝ වේලාවට අසවල් මනුෂ්‍යයා මට මේ වාගේ ඵරුෂ වචනයකින් බැන්නා නේ ද කියලා, හිතලා, නිමිති අරගෙන, ගැටෙන තැන දක්වා ම අපි පත්වෙනවා. අන්න ඒ වාගේ තැන්වලට පත්වෙන්නේ නැතුව ඒ අකුසලය කියන දේ ම අරමුණු කරගෙන නිවන් දකින්න පුළුවන් වෙන්න යි අපට මේ **අකුසලඤ්ඤා පජානාති, අකුසලමූලඤ්ඤා පජානාති** කියන ටික පෙන්නන්නේ. **කුසලඤ්ඤා පජානාති, කුසලමූලඤ්ඤා පජානාති** කියන ටික පෙන්නන්නේ.

අපි කියමු අපට බොහෝ ම වෙෂසහගතව නැතිනම් බැනපු පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියලා හිතෙන තාක් අපට පටිස නිමිත්තක් තියෙයි. **අක්කොච්ඡ් මං අවධි මං අජ්නි මං අහාසි මෙ** කියලා අසවලා මට බැන්නා, දෙස් කිව්වා, මේ වාගේ නින්දා කෙරුවා, අපහාස කෙරුවා, මම ඕකට හොඳ වැඩක් කරන්නම්කෝ කියලා ඒ විදියට නේ අපි හිතන්නේ.

නමුත් එතැන දී අපි ගත්තොත්, නිකමට කෙනෙකුට මෙතෙහි කරන්න පුළුවන් නම්, - ඇත්තට ම මේ මට්ටමට සිත හදගන්න ඕන. - අපි නිකමට යටහත්ව වශයෙන් බැඳවොත් ඇත්තට ම බණ-භාවනා කරන කෙනා කියන්නේ, එතෙරවෙන්න හදන කෙනා කියන්නේ ම, ටිකක් හරි ඒ හිත ඒ අවස්ථාව නුවණින් මෙතෙහි කරලා බලනවා. ලෝකයා තරහා පුද්ගලයෙක් ගැන, අසවලා මට බැන්නා, කියලා පටිපාටි විත්තය නැවත නැවත පවත්වන තැනක ම ශ්‍රැතවත් ආයතී ශ්‍රාවකයා මොක ද කරන්නේ?

ඇත්තට ම රූපය කියන එක ගත්තහම, කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණු සතරමහාධාතු කුණප කොටස් ටිකක්. ඒ රූපයට හිතන්න, කියන්න, කරන්න මොකුත් බැහැ. මළමිණියක් බඳු යි. හරි. එබඳු කය ඇසුරුකරගෙන පවතින සිතේ අකුසල සහගත, නැතිනම් අයෝනියෝමනසිකාරය නිසා උපන්න අකුසල සිත නිසා නේ ද මේ වාගේ වෙළ සහගත වචන ටිකක් පිටවුණේ. එතකොට මොකද අකුසල අලෝභ කියන, ද්වේෂ කියන පටිපාටි සිත නිසා යි ඇතිවෙන්නේ කියලා අපි දැක්කා සතුන් මරණවා කියන කයින් කරන වැරද්දත්, ඒ වාගේ ම කේලාම් කීම, එරූප වචන කියන ටිකත්. එතකොට දැන් ඔය එරූප වචන කියන ටිකට හේතුව ද්වේෂ කියන අකුසලමූලය නිසා යි කියලා දැක්කහම, මෙබඳු වූ සිතක් උපන්න නිසා යි එබඳු වූ වචන ටිකක් කපා කළේ. හරි. ඒ සිත නිරුද්ධ වෙන කොට ම, එබඳු වචනය ඇතිකරපු සිත නිරුද්ධ වෙන කොට ම, ඒ වචනය ඉවර යි.

හොඳයි, ඊ ගාව මොහොතේ කුසල් සිතක් ඇතිවුනොත්, “මට බැන්න, මහ නරක කැන විදියට බැනපු මිනිහා” කියලා මම පෙන්නන්නේ කාට ද? අත දික් කරන්නේ කාට ද? ඒ කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර කියන කුණප කොටස් ටිකට ද?

බැරිවෙලා ඒ මනුස්සයා ඊ ගාව මොහොතේ උපදින කුසල් සිතක් තිබුනොත්, මල් ටිකක් අරගෙන පන්සල් ය යි බුදුන් වදින්න. එතකොට බුදුන් වදින්න පන්සල් යන ඒ මනුස්සයාටත් මම, “ආ මට බැන්නා” කියලා “මට ඵරුෂවචනයෙන් බැන්න මිනිහා” කියලා අත දික් කරනවා නම් හරි ද? ඇත්තට ම මට ඵරුෂ වචනයෙන් බැන්න කෙනා ද ඒ ඉන්නේ කියලා අපට හිතන්න පුළුවන්.

ආත්ත ඒ වාගේ හිතන්න බොහෝ ම ගැඹුරු යථාර්ථයක් අපට අරගෙන දෙනවා මේ වාගේ සූත්‍රයක් අරගෙන ඒ සූත්‍රය තුළ අපි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ වාගේ අකුසලයක් කළත්, අකුසලය කියන තැනකින්, නියතියක් හැටියට අපායගාමී පනවන්න බැහැ කියන තැනක් තියෙන්නේ මෙන්න මේ වාගේ දර්ශනයන්ට ඉඩ තියෙන හින්දා යි. ඉතින් ඒ නිසා ඇත්තට ම අපි බොහෝ වේලාවට කරන්නේ අපට බැන්නහම, ඒ බැන්නා කියන තැන ඇතිවෙච්චි හේතු ටිකත්, ඒ හේතු ටික නැතිවෙන කොට ඒ සිද්ධාන්තය නිරුද්ධවෙච්චි බවත්, එබඳු වූ විත්ත වෛතසික ටිකකට ඉඩ තිබ්බ කය මොන විදියකටවත් සම්බන්ධ නැති බවත් දන්නේ නැති නිසා, දෙවෙනියට කුසල් සිත නිසා මල් ටිකක් අරගෙන ඒ පන්සලට යන මනුස්සයා දිහා ත් අර මට බැනපු මිනිහා නේ ද කියලා බල බලා ඉන්න පැවැත්මක් නේ අප ගාව තියෙන්නේ.

ඉතින් එබඳු මට්ටම නිසා යි හැමදු ම රාග-ද්වේෂ-මෝහ නිතැතින් ම අප ගාව පවතින්නේ. ඉතින් ඒ වාගේ මට්ටමක් පවත්වන්න බැරිවෙන්න යි මෙන්න මේ වාගේ දර්ශනයක් තියෙන මේ සූත්‍ර අපි ඉගෙනගන්නේ ත්, සූත්‍ර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කථා අනුසාරයෙන් යථාර්ථයන් පෙන්නන්නේ ත්, මෙන්න මේ වාගේ තැන් පෙන්නන යි. ඉතින් ඇත්තට ම මම මේ පෙන්නාපු ක්‍රමය නෙවෙයි. ඊට වඩා බොහෝම යථාර්ථවාදී,

ඊට වඩා බොහෝම ගැඹුරට ගිය ක්‍රම ඇති. නමුත් මට හිතෙනවා මේ සූත්‍රයක සාමාන්‍ය පුද්ගල මට්ටමේ ඉන්න අපට අකුසල කම් කරන කෙනා අපායට යනවා ම යි කියන කොට ඒක නිගන්ධනාථපුත්‍රයන් වහන්සේ ඒක වලක්වලා, ඒක අනිවායඪයෙන් නීතියක් කොට දරන්න බැහැ. වෙනස්වෙන්නත් පුළුවන් කියලා පෙන්නන තැනක දී ඒ මෙන්න මේ වාගේ දර්ශනාත්මක පැත්තක් තියෙන නිසා යි කියන ටිකත් පෙන්නන්න ඕන. පෙන්නලා අපට එදිනෙදා ජීවිතයේ මොහොතක මොහොතක හරි අවබෝධයක්, හැමදුම පුද්ගලයෙක් බැනපු, පන්සල් යද්දීත් බැනපු පුද්ගලයෙක් සිහිවෙනවා අපට, දනයක් දෙන්න යන කොට දන පොලේදී ත් අපට ගහපු, අපට ඇනුම්පදයක් කියාපු, අපට වැරැදි කරපු පුද්ගලයෙක්ව දකලා තරහා ගන්න පුළුවන් අපට එහෙම වෙච්චි එක වැරැදි යි කියන එකවත් තේරෙන්නේ නැහැ. තවම අපට කරන්න බැරුව ඇති. දක්‍ෂ නැතුව ඇති. අපි තාම පන්සල් යන මිනිහා දිහාත් බලලා මට බැනපු මිනිහා කියලා කියයි. දනය දෙන අවස්ථාවෙදීත් මට ගහපු මිනිහා, මට අවැඩක් කරපු මිනිහා කියලා තාවම හිතයි. නමුත් එබඳු හිතක් උපදින එකත් වැරැදි යි කියන එක, තවම නවත්වාගන්න බැරිවුණාට, එබඳු හිතක් මා තුළ උපදින එකත් වැරැදි යි. නමුත් මේ හැම තැනක ම දැන් තියෙන ඇත්ත මේකයි කියන එක හරි තේරෙනවා නම්, ඒ කියන්නේ අවිද්‍යාව මොහොතක් හරි අඩුවෙනවා. දශමයක් හරි අඩුවෙනවා.

අන්න ඒ වාගේ අවිද්‍යාව දශමයෙන් දශමය, ටිකෙන් ටික අඩුකරලා විමුක්තියකට ගන්න යි, ලෝකයාව නිවන් මගට ගන්න යි මේ හැම තැනකින් ම තියෙන්නේ. ඉතින් ඔවා සූත්‍රවලත් අන්තිමට අපි කෙටි කරලා, කැටි කරලා ටිකක් ටිකක් හරි දක්‍ෂවෙන්න ඕන මේ වාගේ පැත්තක් ටිකක් හරි පෙන්නන්න.

දැන් මෙතැන දී මම කියන්නේ නැහැ දැක්ම යි කියලා කිව්වයි කියලා. නමුත් මීටත් වඩා හොඳට කරුණු කාරණා පෙන්වන්න දැක්ම වෙන්න ඕනේ. ආන්න ඒ වාගේ පැතිකඩක් පෙන්වුවොත්, තිබුණොත් තමයි ඒ අවබෝධය ත් එක්ක, අපේ ජීවිතයට ටික ටික හරි අවිද්‍යාව අඩුවීමක් වෙනවා. ආන්න ඒ වාගේ අවබෝධයක් ලැබෙන්න තමයි අපි මේ සූත්‍ර සාකච්ඡාවන්, ඒ වාගේ ම දහම් කරුණු කතා කරන ඒවා කරන්නේ. අන්න ඒ වාගේ එතැනට ම අරගෙන යන්න බලාගෙන අපි කටයුතු කරන්න ඕන. අර අපේ සද්ධානිස්ස පොඩි හාමුදුරුවෝ බොහෝ ම ශ්‍රේෂ්ඨ යි බොහෝ ම හොඳ යි.

එතැන දී මම දැක්කේ අඩුවක් නෙවෙයි. වූට්ටක්වත් අඩුවක් නෙවෙයි. ඒක අවසන් වුණා නම් මෙන්න මේ වාගේ එදිනෙදා ජීවිතයෙන් තමන්ට දකින්න, බණ අහන කෙනාට වූට්ටක් හරි අවිද්‍යාව අඩුවෙන විදියට දර්ශනය මතුවෙන තැනකට ගෙනැල්ලා ම නතර කරන්න කටයුතු කළා නම්, තවත් ශ්‍රේෂ්ඨ යි කියලා පෙන්වනවා. නිකම් මම අදහසක් හැටියට පෙන්වුවේ. මේ ටික මට හිතුවා මේ කරපු දේශනාව බොහොම ශ්‍රේෂ්ඨ යි. ඒක අති ශ්‍රේෂ්ඨ වෙනවා මෙන්න මේ වාගේ තව පොඩ්ඩක් ඉස්සරහට ගිහිල්ලා විස්තර කරලා දර්ශනාත්මක පැත්තකින් ම කෙනෙකුට ටිකක් හරි මොහොතක් හරි හිතන්න පුළුවන් තැනකට මාගීය පෙන්වලා නතර කළා නම් වටිනවා කියන අදහස යි.

හැම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණ යි.

පිටපත් කිරීම
එච්. ඒ. අමරතුංග

සංස්කරණය
චම්ලා අමරතුංග

(මුද්‍රණය සඳහා සකස් කළ පිටපතක් නොවේ.)